HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים (ב). דכיון דאין גורן מעשר בהמה עד פרוס הרגליס ומשהי אינשי בהמתן עד אותו זמן דלא לשחטינהו עד שיעברס בזמן הגורן שהוא סמוך לרגל ונמצא שיהו בהמות מצויות לעולי רגלים ליקח מהן בין בגלילה בין לקרבנות ופע"ג דתקנו וכו': **מצוה.** להתפער [1] דליעשר: **דעבנה לגורן.** מדרבנן כדאמרן במתני' דמסהגיע הגורן לא ימכור ולא יאכוט עד שיעשר:

פרוס. כמו פרוסה: ג' יום. ופליגא הרי ט"ו יום: (ג) [2] **וכן עזאי.** נמי סבר דזמן הגורן הוי בפרוס [3] המג ט"ו ימים קודם המיום כ"ע דאדר עד מרביער דיומן הרי ט"ו: **זימנין דמיקלע ביום ג'.** כי הוי אדר מלא: **לא קביע ליה זמן.** בשאר יום של אדר אחרי: **דלא נפיש.** בהמות דנולדו מפרוס הפסח עד אותו זמן לחכי לא מקדיס ומעשר ט"ו ימים קודם הרגל כבשאר הרגליס: **דאי אמרת וכו' שנמי לה.** דבתר דליהוו מעשרים ליזדבנו וליכלו טולהו בהמותן: **בפני עצמן.** ולא עם אותן שנולדו קודם לגול ולהכי אי הוה מאחר שלא לעשר (ד) עד יום האחרון של אלול שהוא בפרוס החג ט"ו ימים אתי לערבוביי הנהו דאלול והנהו דאב בהדדי וקמעשר מן המדש על הישן הילכך מקדיס ומעשר הנהו דקין ביום האחרון של אב וקודס לא דכל כמה דמגיעא לקרובי לרגל כי היכי דלא לישלמו קודס עבדינן: **ביום ג'.** של אב: **ובעינן היכירא.** דנהי דליכא למימר דליתו לעשורי הנהו דאלול והנהו דאב בהדדי משום דאתכוי הוו אותן של אלול מתוקרי זמן משום דאתכוי יום ראשון של אלול הוא היכירא בעינן למיעבד דלא ליתו לעשורי היום ולמתר מדש וישן בהדדי מדש אלול וישן אב ולהכי לא מיעשרי הנהו דאב בחדש אלול כלל ואפילו ביום ג': **כרשב"ג דאמר.** דהלכות הפסח שתי שבתות קודם ובאותו זמן נמי מעשרינן. ולהנהו תנאי ליתי להו פרוס: **נאחד בשבתי וכו'.** ולהכי לא מצי לאתוורי מלעשר טפי מיום אחרון של אלול דבעינן היכירא בין חדש לישן. ובמס' ר"ה (דף ח.) מפרש טעמייהו דר' אלעזר ור"ש וטעמא דר"מ: **סקרתא.** בלע"ז מצו"א שלובעין העשירי: **הואיל וקנון אומרים כך.** דר"מ אומר באחד בשבת באלול ור"א ור"ש אומרים באחד בשבתי אתי אינו יודע הלכה כמי הילכך האלוליס כו': **חוץ מן הקרח הזה.** היינו ר"ש והא דגרסינן בבוליה הש"ס רבי יהושע בן קרחה היינו בן של ר"ע כדגרסינן התם (שבועות דף ו.) אמר לו ר' יהושע בנו של ר"ע לר"ע. אלמא דבן עזאי היה מכס גדול והיה יודע להבחין איזה טעם יפה וה"ג הוי מלי למיקס אטעמייהו אי מיתתבר שפיר: **מפי שמועה אמרוה.** דבין ר"מ ור"א ור"ש ור"ש אמרי מילתייהו מפי השמועה מפי חגי זכריה ומלאכי ולכן לא היה רוצה בן עזאי לסמוך על מעשיו הוקבוע הלכה בהכרעתו: **ה' בשבתי וה' באב.** שאתריו מלטרפין אע"פ שיש גרנות ביניתייס:

רש"י בת"י וטוטל

כדי שתהא בהמה מצויה. למכור לעולי רגלים דכיון דלא מתעשרי לא שחטי להו ולא מזבני להו **עד פרוס החג דמעשרן: ואע"ג דתנן בתחלת עד שלא הגיע זמן הגורן מוחר למכור ולשחוט.** דגורן הוא דקונבון למעבד אפ"ה לא שחטי להון עד דמעשרן: **דניחא ליה לאינש דלעבד מצוה בממוניה.** שאין חסר כי' כלום שהוא עצמו מקריב מעשרו ואוכלו שלמים: **דעבד לגורן.** כי היכי דגורן קונבת מעשר משנתמרח בכרי מדאתיין לא כך ימים שלו קונבים את הבהמות מדרבנן כדתנן הגיע הגורן לא ישחוט עד שיעשר: **פרוס פנגת.** פרוסה משמע דבר הפרוס לב' חלקים: **שוחלים בהו' הפסח קודם לפסח.** והיינו נמי מהלכות הפסח דמעשרין בהמות לאיתחזי למיכל ברגל. ה) כדאמרינן אידי דלא נפיש בחד בתשרי ר"ה הילכך מקדימין להם בכ"ע בשלו ולא בא' בתשרי ע"ג דהוא ב' שבתות קודם משום דבעי היכרא בחדש ויש: **מפני זכריה ומלאכי ומיהו קשה** [1] מהא דדרים בפ"ק דר"ה (דף ח.). ז) מקרא עשר תעשר מקיש מעשר בהמה למעשר דגן [2] ר"מ סבר בא' בתשרי בחלון מה מעשר דגן סמוך לגמרו עשורו כו' ר"א ור"ש סברי מה מעשר דגן ר"ה שלו תשרי כו' וי"ל דאפ"ה כיון דהוך דרשות מפי השמועה [3] חגי וזכריה ומלאכי לא היה יכול לדרר איזה עיקר: וטוטל

ניחא ליה לאינש דליעבד מצוה בממוניה. אע"ג דלפני [1] הזמן יכול לעשר ולשחוט ולמכור כיון שקבעו חכמים זמן דרך הוא ז) להמתין עוד ולעשר הכל ביחד: **ואי אפשר לעשר ביו"ט משום סקרתא.** [2] [וא"מ] מיפוק ליה משום דאין מקדישין בי"ט [3] י"ל לא הייתי אוסר להקדישו שמא יבא להקדישו דהיינו גזירה דהיא גופה לא אסור להקדיס בי"ט אלא מדרבנן [1] כדאמרינן התם (ביצה דף לו:) דאין רוכבין ע"ג בהמה ומפרס טעמא שמא יצא חוץ לתחום וקאמר ש"מ תחומין דאורייתא [2] לא גזירה שמא יתחוך זמורה ועוד מצי למימר דאפילו להקדישו היה יכול בי"ט [3] משום שלמי שמחה כדאמר פ' שואל (שבת דף קמח:) מקדיס אדם פסחו בשבת וחגיגתו ברגל ומיהו הא [4] דאמר התם ובריש פ) (תמיד נשחט) [5] היינו דוקא חובות הקבוע להם זמן אבל אין קבוע להם זמן אין מקדישין ולא מסתבר שיהא מעשר בחובות הקבוע להן זמן [6] כשלריך להו לשלמי שמחה דא"כ נדרים ונדבות נמי שהרי יוצאין בנדרים ונדבות משום שלמי שמחה כדאמר במס' חגיגה (ד' ז:) ומ"מ כאן משמע דלא שייכי הנך שיגויי דביו"ט של ר"ה קיימי וי"ל כיון דעשירי מאליו קדוש אפילו לא קרא עשירי ולא שייך [7] לאיסור הקדש כזה ביו"ט [8]: **חוץ** מן הקרח הזה. פ"ה [9] היינו ר"ע ור' יהושע בן קרחה הוא ר' יהושע בנו של ר"ע ושקה [10] מי שיש ליה לאזהר ר"ע בשמו שמזהירו לבשון גנאי כדכתיב (מ"ב ב) עלה קרח ובפ' שואל (שבת ד' קנב.) אמר [11] מהכא לקרחיאתה כמה ולגנאי נתכוון [12] ובמס' מגילה (דף כח.) רבי שאל את רבי יהושע בן קרחה במה אתרכא ימיס [וכו'] ואמר לו רבי בכרכי ואמר לו יבי רצון שתגיע לאלף שני ואילו ר"ע כשנשאל בת בלבא שבוע בן מ' שנה היה וקבל עליו לעשוקן בתורה [13] ועשקן מ' שנים ומ' שנה פרנסן ישראל ובפסקי (פרשה ברכה) תניא ד' מיו ק"כ שנה משה והלל ורבן יוחנן בן זכאי ור"ע ובישוב שמתא ר"ע (קדושין דף עב.) נולד רבי ואפילו נולד ר' יהושע בשנה ראשונה שנשא בת בלבא שבוע [14] לא היה כי אם שמונים כשנולד רבי ולבל הפסוות היה ר' יהושע בן ק"מ שנה כשביבן רבי דבפסוות מע' שנה לא היה מברכו [15] שהן מיי שנות שתה אדם בתחלת בריאתו [16] ע' [17] ואז היה רבי בן ס' שנה נמצא כשברכו להגיע לאלף ימיו לא ברכו רק י' שנה ומה ברכה היתה זו ועוד [18] לכאורה מסתבר שלא נולד עד שעשה בי רב תרתי סרי [19] ותרתי סרי שנין נמצא כשהיה ר' יהושע בן ק"מ שנה [20] היה רבי יותר מאלף שנין ורבינו נסים פי' [21] (קרמה) רבי אלעזר בן עזריה דאמר בירושלמי שהיה קרח [22] (וא"ל יהושע מהכא לקרמיאת) וה"ת מפרש [23] שם אדם [24]:

מפי חגי זכריה ומלאכי. פ"ה וכיון דעבודה היא בהילכתא בלא טעמא היא וליכא למיקס עלה ע"י טעם [25] איזה מהם מסס עיקר ולא היה לו להזכיר נבואה דאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה אלא היה לו לומר הלכתא גמירי לה [26] ופרק כהן גדול (זיר דף נג.) גבי רובע הקב עצמות ואלי לוג דס [1] נמי אמר מפי השמועה אמרה

פסקי גרנות. לבן עזאי דהכא איכא ג' גרנות בין תשרי לאב הכא: **היו לו ה' דאב וה' דאלול וה' דתשרי וכו'.** (1) דאי אית ליה ה' דאב וה' דאלול אמריי דלא מלטרפין דשמא תהא ישן [הוא] אבל הכא ואי איכא עשר דחיוב דודאי הוא [לו] אלול ר"ה לו תשרי ר"ה ומכינון לדיר ונוטל אחד מן האלוליס דזה ודאי מעשר [הוא] וקבע למזבח ולא שיכון כו':

כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים ואע"ג דתנן [2] **עד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשחוט ניחא ליה** [3] [4] **דליתעביד מצוה בממוניה והדר לזבון וליכול ואמאי קרי ליה גורן דטבלה כגורן** [5] **וכמה פרס פירש ר' יוסי בר' יהודה אין פרס פחות מט"ו יום מאי משמע א"ר אבהו פרוס פלגא פלגא דמאי פלגא דהלכות פסח כי הא** [6] **דתניא** [7] **שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח ל' יום** [8] **רשב"ג אומר שתי שבתות: בן עזאי אומר בכ"ט באדר בא' בסיון: במאי קמיפלגי ר"ע ובן עזאי ר"ע סבר אדר הסמוך לניסן מלא וזימנין חסר זימנין דמיקלע ביום ל' וזימנין דמיקלע בכ"ט ומשום הכי לא קביע ליה זמן ובן עזאי סבר** [9] **דאדר הסמוך לניסן לעולם חסר הילכך קביע ליה זמן בכ"ט באדר באחד בסיון איידי דלא נפישי אי אמרת ליקדים ליעשר עד דמטי רגל שלמי להו: בכ"ט באב וכו': בן עזאי לטעמיה דאמר האלולין מתעשרין בפני עצמן וליעשרינהו ביום ל' זימנין דמחסרין ליה לאב ובעינן למיעבד היכירא בחדש וישן: ר' אלעזר ור"ש אומרים באחד בניסן בא' בסיון וכו': בא' בניסן כרשב"ג** [10] **דאמר ב' שבתות בא' בסיון כדאמרן בכ"ט באלול רבי אלעזר ור' שמעון לטעמייהו** [11] **דאמרי בא' בתשרי ר"ה למעשר בהמה: ולמה אמרו בכ"ט באלול ולא אמרו באחד בתשרי מפני שהוא י"ט וכו': ותיפוק ליה דבעינן למעבד היכירא בחדש וישן חדא ועוד קאמר חדא דבעינן למיעבד היכירא בחדש וישן ועוד מפני שהוא י"ט ואי אפשר לעשר בי"ט** [12] **משום סקרתא: ר"מ אומר באחד באלול ר"ה למעשר בהמה בן עזאי אומר וכו':** [13] **תניא אמר בן עזאי הואיל והללו אומרים כך והללו אומרים כך האלולין מתעשרין לעצמן וליחזי טעמייה דמאן מסתבר וכי תימא** [14] **לא מצי קאי אטעמייהו והתניא בן עזאי אומר כל חכמי ישראל דומין עלי** [15] **כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה א"ר יוחנן מפי השמועה אמרוה מפי חגי זכריה ומלאכי תניא** (ג) [16] **באיזה צד אמר בן עזאי האלולים מתעשרין לעצמן נולדו לו ה' באב וה' באלול אין מצטרפין ה' באלול וה' בתשרי אין מצטרפין ה' בתשרי וה' באב מצטרפין פשיטא מהו דתימא כי היכי דמפסקי שנים מפסקי גרנות קמ"ל כדתנן חמשה לפני ראש השנה וחמשה לאחר ראש השנה אין מצטרפין חמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן הרי אלו מצטרפין אמר רבא לדברי בן עזאי נולדו לו חמשה באב וחמשה באלול וחמשה בתשרי כונסן לדיר להתעשר**

נוטל

מפי חגי זכריה ומלאכי ומיהו קשה [1] מהא דדרים בפ"ק דר"ה (דף ח.). [2] מקרא עשר תעשר מקיש מעשר בהמה למעשר דגן [3] ר"מ סבר בא' בתשרי בחלון מה מעשר דגן סמוך לגמרו עשורו כו' ר"א ור"ש סברי מה מעשר דגן ר"ה שלו תשרי כו' וי"ל דאפ"ה כיון דהוך דרשות מפי השמועה [4] חגי וזכריה ומלאכי לא היה יכול לדרר איזה עיקר: וטוטל

לג א מיי' פ"ז מהל' כלורות הלכה ח:
לד ב מיי' שם הל' ז:
לה א טוש"ע א"ח סימן תכט סעיף ג:
לו ד מיי' פ"ח מהלכות קדוש החודש הל' ה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' תניא (בשאיה לד) תא"מ וע"ב פ"א בכיצד: (ב) רש"י ד"ה כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים דכיון דאין גורן וכו' משהי אינשי וכו' לקרבנות הס"ד ואח"כ מ"ה ואע"ג דתנן וכו' דליתעביד מצוה דליעבד הס"ד ומיהא לתעשר נמתק: (ג) ד"ה ר"ה ר"ה ר